

Institutul European din România

***Analiza evoluțiilor politicilor sociale în UE în ultimii
trei ani: pensii
suplimentare/private și impactul îmbătrânirii
populației***

Autori:

Valentina Vasile (coordonator)

Ileana Tache

Clara Volintiru

Cristiana Tudor

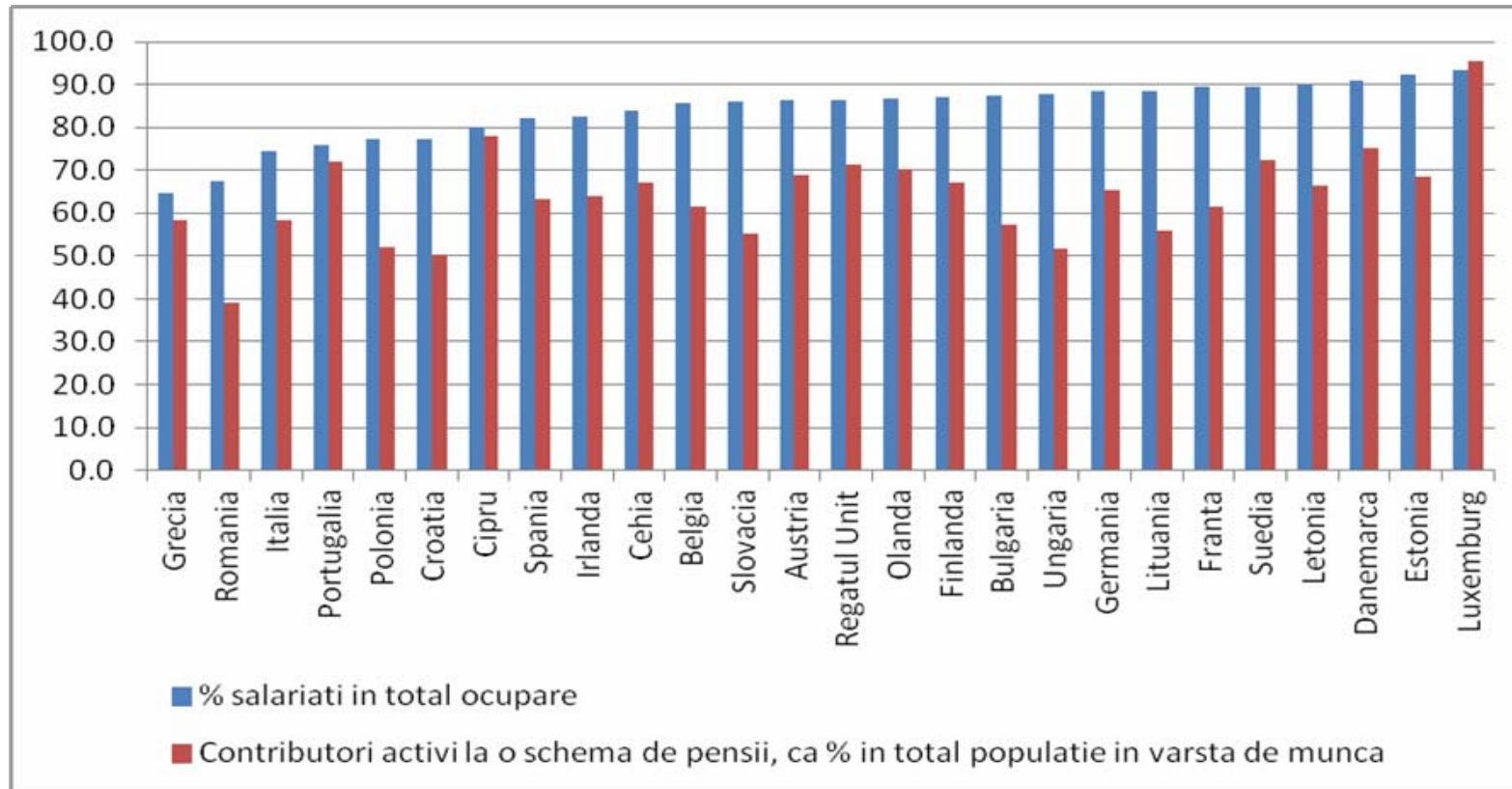
Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2011

București, 2 aprilie 2012

Viziune sistematica

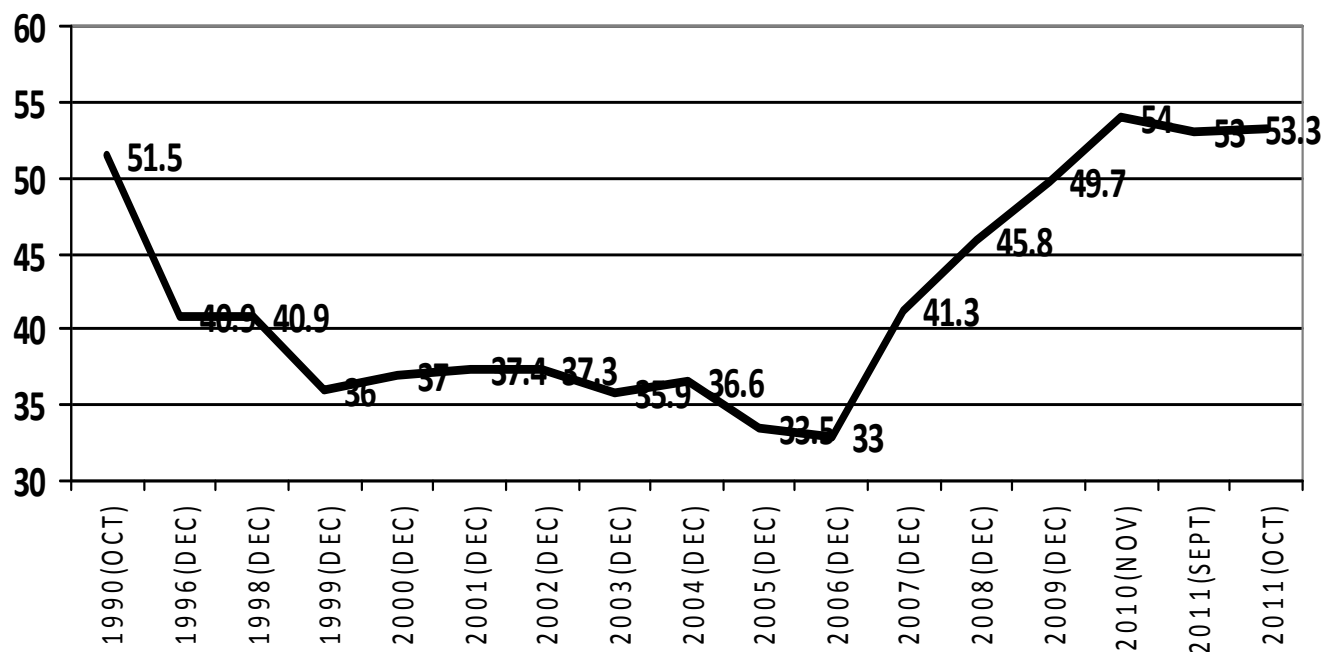
- Pensii suplimentare private $\leftarrow \rightarrow$ sistem de pensii
- Pensii \rightarrow o problema pe termen lung cu provocari pe termen scurt
- Imbatranirea demografica
- Criza
- Mobilitatea fortei de munca \textcircled{R}
- Ocuparea informala \textcircled{R}

Participarea la o schema de pensie pentru limita de varsta

Sursa: ILO, 2011 Conference, Report VI **Social security for social justice and a fair globalization**

Raportul dintre pensia medie netă de asigurări sociale de stat și salariul mediu net (%)

- **Sursa:** <http://www.cnpas.org/portal/media-type/html/language/ro/user/anon/page/default.psml/template/generic?url=%2Fcontent%2Fcnpas%2Fstatistics.html&title=Indicatori+statistici+pilon+l>

Provocari

- Beneficii adecvate
- Sustenabilitate pe fiecare componenta
- Complementaritate voluntara

- Prelungirea duratei vietii active
- Legarea pensiei de speranta de viata
- Completarea pensiei publice cu scheme private si alte forme de economisire pentru batranete
- Reforma pensiilor= pentru a le face mai putin vulnerabile la socurile economice, transfer a riscurilor catre individ

O batranete decenta

- Imbatranire activa
- Imbatranire sanatoasa
- Venituri decente (risc de saracie scazut)
- Viata sociala

- Echitate intra si intergenerationala
- Etica participarii

Pensiile private – o solutie ?????

- **Taking the long view, a diversified pension system – mixing public and private provision, and pay-as-you-go and pre-funding as sources of finances – is not only the most realistic prospect but the best policy.** (John P. Martin Director Employment, Labour and Social Affairs, OECD, Carolyn Ervin Director Financial and Enterprise Affairs, OECD, Pension at a Glance, 2011)
- Adequate pensions in an affordable and sustainable way, by: encouraging people to stay in work longer and save more for their retirement ; enhancing the safety and cost-effectiveness of such savings (**White Paper on adequate, safe and sustainable pensions.**)

termenii de referință

- obiectivul general al studiului= **promovarea în România a unei strategii coerente de politică socială, adecvată provocărilor unui sistem de securitate socială sustenabil și adaptat tendințelor demo-economice previzibile.**
- În particular, studiul vizează prefigurarea unor elemente de politică socială, îndeosebi cu privire la **întărirea sistemului de pensii, în consens cu preocupările UE și corespunzător celor mai bune practici în domeniu.**

Cuprins

- **Capitolul 1. CONTEXTUL ECONOMICO-SOCIAL GENERAL AL REFORMARII SISTEMELOR DE PENSII PRIVATE**
- **Capitolul II. IMPACTUL EVOLUTIILOR DEMOGRAFICE ASUPRA SISTEMULUI DE PENSII**
- **Capitolul III. FACTORI DE INFLUENTA PENTRU UN SISTEM DE PENSII ADECVAT SI SUSTENABIL**
- **Capitolul IV. PIATA PENSILOR PRIVATE**
- **Capitolul V. TENDINTE IN DEZVOLTAREA SISTEMELOR DE PENSII. ROLUL PENSILOR PRIVATE IN ASIGURAREA UNOR VENITURI DECENTE PERSOANELOR DE VARSTA A TREIA**
- **Capitolul VI. CONCLUZII SI RECOMANDARI PENTRU UN SISTEM DE PENSII ARTICULAT SI SUSTENABIL IN ROMANIA**

Rezultate

- Fise de tara
- Sistemul general de pensii, arhitectura-conținutul și evoluția recentă a politicilor sociale din UE și România
- Pensiile private- rolul acestora în construcția sistemelor de pensii pentru țările în tranziție
- Model de analiza
- Scenarii de politici

C 1. CONTEXTUL ECONOMICO-SOCIAL GENERAL AL REFORMARII SISTEMELOR DE PENSII PRIVATE

- *Interdependenta: nivel de dezvoltare economică, model social, sisteme de protecție socială pentru persoanele de vârstă a treia*
- *Sistemul general de pensii, arhitectura-conținutul și evoluția recentă a politicilor sociale din UE și România*
- *Pensiile private- rolul acestora în construcția sistemelor de pensii pentru țările în tranziție*
- *Sistemul de pensii în România – caracteristici și arhitectură*
- *Scurte concluzii parțiale*

C II. IMPACTUL EVOLUTIILOR DEMOGRAFICE ASUPRA SISTEMULUI DE PENSII

- *Evoluția indicatorilor demografici în Uniunea Europeană*
- *Migrația forței de muncă reflectată în reglementările europene*
- *Influența factorilor demografici asupra sistemului de pensii din România*
- *Unele concluzii*

Factorul demografic

- **Sporirea numărului vârstnicilor și creșterea longevității** conduce la creșterea cheltuielilor cu pensiile și evidențiază necesitatea asigurării durabilității financiare a sistemelor respective.
- Tendințe UE **creșterea vârstei de pensionare și a stagiilor complete de cotizare precum și egalizarea vârstei de pensionare între bărbați și femei.**
- În contextul actual al globalizării, trebuie ținut cont și de componenta de migrație a forței de muncă, care ridică problema **transferabilității pensiilor**, depinzând covârșitor de întărirea pieței interne în UE. Amploarea pe care o capătă în prezent pensiile de tip fond impune măsuri de coordonare la nivelul UE.

C III. FACTORI DE INFLUENTA PENTRU UN SISTEM DE PENSII ADECVAT SI SUSTENABIL

- *Privire de ansamblu asupra evoluției indicatorilor statistici privind adecvarea și sustenabilitatea sistemului de pensii în Romania versus media UE*
- *Metodologie*
- *Analiza rezultatelor empirice si scenarii*
- *Scenarii posibile pentru evoluția ARR și RISKPOV în cazul României.*
- **Modelul SPOS.**
- *Concluzii cu privire la adecvarea și sustenabilitatea sistemului de pensii*

- **Rezultatele empirice nu au semnificație din punct de vedere statistic**
- **Modele de regresie multifactoriale pe date panel**
- **Model propriu: „Modelul SPOS”** - combinația de indicatori care să explice cel mai bine legătura dintre un sistem de pensii sustenabil și unul adecvat – ne interesează efectul COMBINAT al factorilor de impact
- Construim:
 - **variabilă dependentă:** „*indicator de inadecvare*” (A)

$$A_{t,i} = \frac{RISKPOV_{t,i}}{ARR_{t,i}}$$

- **factor explicativ:** un „*indicator de sustenabilitate*” (S)

$$S_{t,i} = \frac{EMPLOLD_{t,i} * EXIT_{t,i}}{DEPEND_{t,i} * MEANLIFE_{t,i}}$$

stim ca RISKPOV) este invers proporțional cu ARR (relație deja confirmată în estimările anterioare)

Modelul SPOS

Ecuatie Model SPOS:

$$A_{i,t+1} = \alpha_{i,t} + \alpha_2 S_{it} + \alpha_3 EXPENDOLD_{it} + u_{it}$$

Ipoteze:

H1: A scade cu cât rata de ocupare a persoanelor de 55-64 de ani este mai mare, iar în același timp vârsta de pensionare este mai înaintată (masurile de reforma pt cresterea sustenabilitatii – numatorul lui S sunt eficiente si determina scaderea semnificativa a ratei de dependenta – numitorul lui S)

H2: A crește cu cât rata de dependență este mai mare, iar în același timp speranța de viață este si ea ridicată

H3: A scade cu cât cheltuielile cu îngrijirea vârstnicilor au o pondere mai mare în PIB

Rezultate model SPOS

- acceptare ipoteza 1 și ipoteza 2 (S are o relatie negativa semnificativa statistic cu A)
- respingere ipoteza 3 (panta EXPENDOLD este neseemnificativa)

<i>Variabile independente (X)</i>	S	EXPENDOLD	R ² ajustat	F
<i>Variabila dependentă (Y)</i>				
A	-44.06784***	0.003493	0.879817	26.23687*

Concluzii:

- măsurile de reformă a sistemelor de pensii (îmbătrânirea activă, creșterea vârstei de pensionare și creșterea ratei de înlocuire) sunt benefice și eficiente (influențează pozitiv atât “adekvarea” cât și “sustenabilitatea”) **NUMAI DACA** reușesc să determine o scădere semnificativă a ratei de dependență
- în caz contrar, măsurile de reformă sporesc “sustenabilitatea”, însă afectează negativ “adekvarea”
- pensiile private permit implementarea măsurilor de reformă ale sistemului public de pensii – reforme menite să sporească sustenabilitatea acestuia –

C IV. PIATA PENSILOR PRIVATE

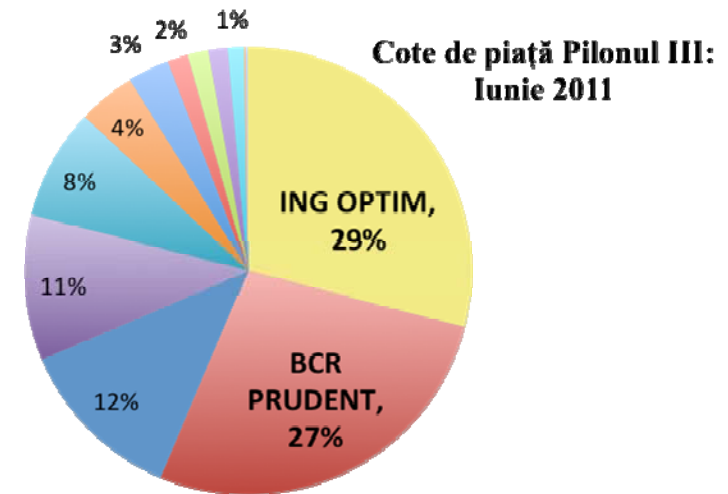
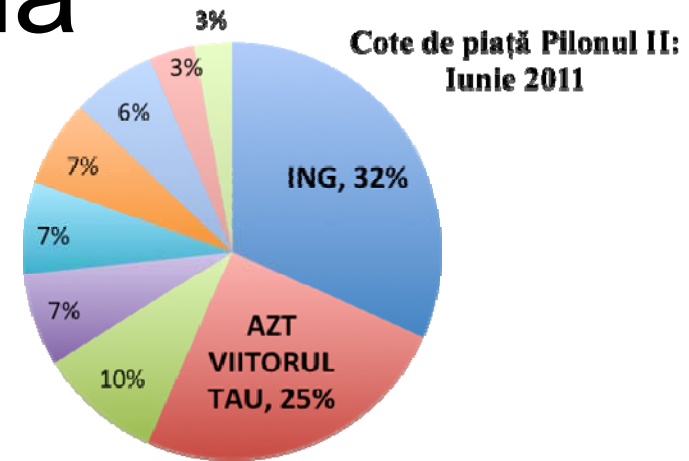
- *Caracteristici generale ale sistemului de pensii private*
- *Fondurile de Pensii Private*
- *Unele concluzii*

Piața Pensilor Private în România

- **Pilonul II** este caracterizat de administrare privată, o schemă de contribuții definite (CD) și un beneficiu minim garantat compus din suma contribuțiilor realizate din care se scad comisioanele legale și eventualele penalități de transfer.
- **Pilonul III** se bazează pe contribuții definite, putându-se aloca până la 15% din salariul brut unui astfel de program. În România, cele mai multe pensii private facultative iau forma asigurărilor de viață

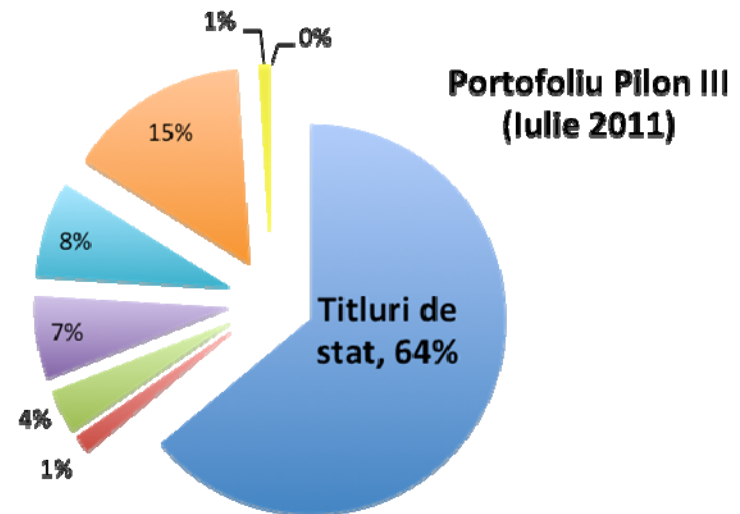
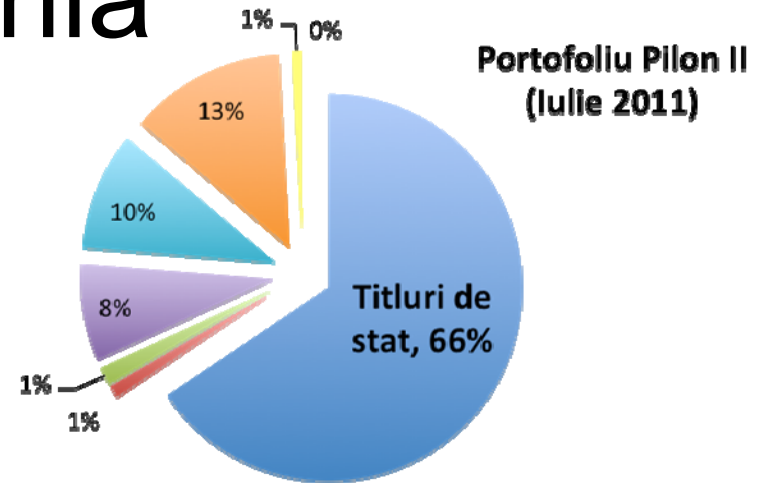
Piața Pensii Private în România

- Principalii actori ai pilonului II—**ING** și **AZT Viitorul Tău**, dețin împreună mai mult de jumătate din piața pensiilor private obligatorii.
- Pilonul III este și el dominat de fondurile **ING Optim** și **BCR Prudent**.
- Pe parcursul ultimilor ani, piața pensiilor private în ansamblul ei s-a consolidat în jurul marilor companii de profil, diminuându-se treptat cotele de piață ale celorlalți competitori.

Piața Pensii Private în România

- Atât în cazul fondurilor de pensii private obligatorii, cât și cele facultative, în perioada mai 2008 - iunie 2012, s-a înregistrat o **creștere constantă a Totalului Activelor Nete**
- Ambele tipuri de fonduri gestionează portofolii bazate în principal pe **titluri de stat**

**C V. TENDINTE IN DEZVOLTAREA SISTEMELOR DE PENSII.
ROLUL PENSIILOR PRIVATE IN ASIGURAREA UNOR
VENITURI DECENTE PERSOANELOR DE VARSTA A TREIA**

- ***Cultura asigurării private Orientari actuale. Cartea verde a sistemelor europene de pensii. Implicatii pentru Romania***
- ***Un sistem performant de pensii pentru România. Intre necesitate și posibilitate. Strategia națională pentru un sistem de pensii viabil***

- **Sistemul de pensii actual în România este neperformant, slab atractiv, atât pentru generațiile în plată cât și pentru viitorii pensionari ce contribuie astăzi.**
- **având un sistem multipilon tânăr și în plină construcție, ar fi mai eficientă o abordare inovativă și adaptată mai bine posibilităților naționale, chiar dacă, într-o primă fază, ar fi la granița practicilor actuale din UE. În opinia noastră, ar fi mai aproape de ceea ce are nevoie România din cel puțin trei considerente:**
 - **nivelul de dezvoltare economică redus,**
 - **lipsa culturii asigurării și mai ales a încrederii în sistem,**
 - **perspectivele evoluției de volum și structură a pieței muncii, ca furnizor al veniturilor la pilonul PAYG.**

C VI. CONCLUZII SI RECOMANDARI PENTRU UN SISTEM DE PENSII ARTICULAT SI SUSTENABIL IN ROMANIA

- **Randamentul pensiilor private este în dependență de evoluția ciclică a economiei și de fluctuațiile pieței financiare.**
- In contextul demografic și al dezvoltării mediului de afaceri postcriză, considerăm ca fezabile două alternative de perfecționare a sistemului de pensii din Romania, respectiv:
 - ***S1. Varianta “soft” sau “de continuitate”***, care pornește de la stadiul actual al reformei și dezvoltării sistemului și propunem un set de ajustări care să modernizeze și să eficientizeze sistemul, făcându-l mai atractiv pentru potențialii contributory;
 - ***S2. Varianta “radicală” sau “de schimbări inovative, consistente și imediate”***, care se bazează pe construirea unei culturi sănătoase a economisirii pentru bătrânețe, ca sursă “activă” de asigurare a veniturilor necesare pentru persoanele de vârstă a treia.

Fiecare scenariu s-a dezvoltat pe următoarele coordonate:

- Cadrul general al modelului propus;
- Implicații macroeconomice și aspecte de echilibre și determinări cantitative și calitative pentru asigurarea sustenabilității;
- Condiționări demografice și de comportament pe piața muncii;
- Aspecte relevante ale pieței fondurilor de pensii;
- Principalele condiționalități pentru implementare